

Stališča javnosti o medvedu v Zgornji Selški dolini – metodološke in vsebinske napake (GozdV 1999/9)

V razpravi Stališča javnosti o medvedu v Zgornji Selški dolini avtorjev Janeza Logarja in Urše Komac, objavljeni v Gozdarskem vestniku (št. 9/1999), so metodološke napake, s katerimi morajo biti seznanjeni morebitni uporabniki razprave, saj te napake pomembno zmanjšujejo njeno raziskovalno in uporabno vrednost. V prispevku je zaslediti tudi vsebinske pristope, ki po mojem mnenju ne sodijo v raziskovalno delo.

Naslov razprave ne opredeli javnosti, na katero se raziskava nanaša, kar je zelo pomemben podatek. Bralc lahko na vsaki strani prispevka zmotno sklepa, da gre za širšo javnost vsaj na ravni Slovenije, čeprav so bili pravzaprav anketirani le prebivalci Zgornje Selške doline ter strokovnjaki in obiskovalci iz drugih območij. Razprava prikazuje in komentira podatke, ki so bili dobljeni s pomočjo ankete. Osnovni in nujni pogoj za posplošitev rezultatov ankete na celoto ali del izbrane javnosti (populacije) je, da dobimo vzorec anketirancev na način slučajnostnega izbora. Samo slučajnostni izbor zagotavlja reprezentativnost vzorca. Primer: če želimo rezultate katere koli ankete posploševati na vso odraslo slovensko populacijo, moramo anketirati ustrezno velik vzorec odraslih državljanov s celega območja Slovenije. Vzorec pa mora biti narejen na način slučajnostnega izbora anketirancev iz seznama vseh polnoletnih prebivalcev Slovenije. Samo pod temi pogoji lahko govorimo o uporabi ankete kot znanstvene metode in samo v tem primeru lahko rezultate posplošujemo na slovensko populacijo. Povsem enake zakonitosti veljajo za vse druge populacije (regije, kraje, skupnosti strokovnjakov itd). Omenjena osnovna pravila anketnega vzorčenja si lahko ogledamo v vsakem učbeniku metod družboslovnega raziskovanja. V omenjeni raziskavi ta pogoj ni bil izpolnjen, kar sem osebno preveril pri enem od avtorjev raziskave. Vzorec anketirancev je bil narejen neslučajnostno in zato ne omogoča nikakršnega posploševanja. Raziskava zato ni objektivna. Rezultati zato ne morejo biti veljavni, saj vzorec ni v reprezentativnem odnosu s populacijo. To je približno tako, kot če bi opazovali nekaj dreves v bližnjem gozdu za hišo ali na Rožniku, nato pa bi rezultate analize hoteli posplošiti na ves slovenski gozd.

Pomanjkljivost v poznavanju metod družboslovnega raziskovanja se kaže na primer v opisu metod dela, saj je navedeno, da je anketirance sestavljala populacija

162 ljudi, kar pa v opisanem primeru ni populacija, ampak vzorec. V poglavju o metodah dela (stran 384) bi morali biti opisani vsaj pojma populacija, vzorčni okvir in način izbire vzorca ter ocena njegove reprezentativnosti. V preglednici št. 1 na primer vidimo spodrsrljaj (?), da je bilo anketiranih tudi 12 oseb v starostni skupini od 0 (nič) do 18 let, zato bi bilo potrebno navesti, kakšna je bila pravzaprav spodnja starostna meja anketirancev. Zelo je zaželen tudi predstavitev celotnega vprašalnika. Omenjene metodološke napake žal preprečujejo nadaljnja sklepanja, zato tudi ne kaže opozoriti na nekaj spornih zaključkov, sodb in komentarjev v poglavjih Rezultati in Zaključki. Vsaka javna uporaba podatkov ankete in zaključkov brez podrobnejšega opisa omejitve vrednosti ankete, lahko pomeni zavajanje javnosti. Vtis je, da je sicer podjetno zastavljena seminarska naloga na podiplomskem študiju zaradi zanimivosti teme v letu 1999 (odločba MKGP o odstrelu medvedov) nekritično prerasla svoj namen in okvir.

V poglavju Zaključki (stran 390) so navedena vrednostna oz. ideološko-etična stališča o t. i. sodobnem varstvu narave, antropocentrični okoljski etiki ter vrednotenju narave in njene 'inherentne vrednosti'. Žal nič od tega ne omogoča treznega in strokovno argumentiranega razmisleka glede prihodnjega ukrepanja, kot menita avtorja, in tudi ne prispeva k večji kakovosti prispevka. Veliko je izkušenj in tudi znanstvenih razprav, ki dokazujejo, da se zaradi omenjenega ideološkega pristopa 'strokovnjakov' dogaja prav nasprotno. Razprave so čustvene in nestrokovne, kar dokazuje tudi obravnavana raziskava. Taka vsebina pa v prikaz rezultatov raziskovalnega dela ne sodi. Ekocentrična ali antropocentrična pa še kakšna druga etika imajo enako 'pravico sobivanja', če uporabim v anketi uporabljen izraz, in so popolnoma zasebna zadeva posameznika.

Na koncu se moram dotakniti lahkotnosti, s katero gozdarstvo in sorodna področja vključujejo v svoje delo metode drugih strokovnih področij, v tem primeru družboslovnega področja, za katera niso ne izšolani ne usposobljeni. Med viri, ki so navedeni na strani 393, lahko najdemo vire s filozofsko vsebino, ne najdemo pa literature s področja družboslovnih raziskav ali vsaj z osnovami statističnih metod.

Mag. Milan Šinko